

Menhart 3/2000

Pavel Koblasa

O názvech jindřichohradeckých ulic

Stejně jako jiná česká města i Jindřichův Hradec potkalo v jeho dlouhé a bohaté minulosti několikrát přejmenování ulic, nejbouřlivější a nejnestabilnější bylo v tomto směru beze sporu 20. století, kdy byly praktické názvy městských komunikací často z ideologických důvodů odstraňovány.

V abecedním pořádku si přiblížíme pro základní orientaci přehled pojmenování důležitých ulic a náměstí v Jindřichově Hradci, konkrétně v historických částech města. V současnosti se v celém městě nachází 88 pojmenovaných ulic a prostranství, úhrnem devět doložených názvů zaniklo. Patřily k nim například ulice Birdovní, Farní, Karafiátová, Židovská, náměstí Františkánské nebo Pivovarské.

Balbínovo náměstí: dříve Seminářské

Bratrská: Prokopova, Klein Seitl, Bratrská

Dobrovského: dříve Zámecká

Dobrovského náměstí: původně Zámecké

Jáchymova: stále stejný název

Jakubská: dříve Svatojakubská

Janderova: Na příkopech, Na sadech, Janderova

Jarošovská: Jihlavská, Jarošovská, Rašínova, Zdeňka Nejedlého, Jarošovská

Klásterská: Hluboká cesta, k Bosákům, Klásterská, Pražská, Riegrova, Horsta Wessela, Edvarda Beneše, Československé armády, Klásterská

Kmentová: Purpurová, Kmentová

Komenského: Seminářská, Školská, Komenského

Kostelní: stále stejný název

Liliová: Pforten Gasse, Liliová

Mlýnská: Devítská, Mlýnská

Na hradbách: Lazaretská, Na hradbách

Na příkopech: stále stejné pojmenování

Nábřeží: Wascher Gasse, Pod sv. Janem, Nábřeží

Nádražní: Nová příjezdní silnice, K nádraží, Naxerova, Klementa Gottwalda, Nádražní

Náměstí Míru: Náměstí, Velké, Wilsonova, Hlavní, Adolfa Hitlera, Stalinovo, Míru

Náměstí T. G. Masaryka: Novoměstské, Masarykovo, Osvobození, T. G. Masaryka

Nežárecká: Nežárská, Třeboňská, Linecká, Nežárecká, Sokolovská, Nežárecká

Nová Hradební: Červené stavení, Nové stavení, Mezi novým stavením, Nová Hradební

Panská: Kovářská, Pražská, Panská, Palackého, Panská, Palackého, Panská

Pod hradem: původně Koželužská

Pod vrchy: Pasecká, Pod vrchy

Pražská: Mostecká, Pražská, Naxerova, kapitána Jaroše, Pražská

Růžová: Hluboká cesta, sviňská, Růžová, Karla Merta, Švermova, Růžová

Rybniční: Rybnická, Vídeňská, Zámečnická, Havlíč-kova, Rybniční

Smetanova: původně Pivovarská

Stará cesta: Stará příjezdní silnice, Štefánikova, Fučíkova, Stará cesta

Svatojánská: Klásterská, Malá Svatojánská, Svatojánská

Školní: Špitální, Školská, Školní

Štítného: Klášterní, Velká Svatojánská, Štítného

Václavská: Vídeňská, Svatováclavská, Václavská, Rudé armády, Václavská

Vídeňská: Znojemská, Vídeňská, Malomocná, Jungmannova, Vídeňská

Zakostelské náměstí: Hrneční trh, Hrnečný rynek, Školní náměstí, kozí plácek, Za kostelem, Zakostelské

Tolik tedy k historii názvů ulic a náměstí v Jindřichově Hradci. Pro vznik tohoto stručného a nedatovaného přehledu posloužily jednak staré katastrální mapy J. Hradce z let 1828, 1911, 1946, 1953 a 1986 uložené v kartografickém archivu při ministerstvu financí, dále zápisy ze zasedání městského výboru uložené ve Státním okresním archivu v J. Hradci, starší adresáře, časopis Ohlas od Nežárky.

Pavel Koblasa

Lásenice existuje již přes 600 let

Obec Lásenice, vzdálená osm kilometrů od Jindřichova Hradce, se poprvé připomíná roku 1391. Počátkem 15. století jsou doloženi páni z Hradce jako majitelé této vsi. Jan starší z Hradce, který zemřel roku 1417, odkázal Lásenici své ženě Kateřině rozené z Velhartic. Ta pak v roce 1429 prodala ves svému synovi Menhartovi z Hradce a od té doby až do zrušení vrchnostenského systému správy (1849) patřila k jindřichohradeckému panství. Po zániku feudalismu měla nově vytvořená samostatná místní obec 60 domů a žilo zde 532 českých obyvatel. Tehdy k Lásenici byly ještě přiděleny osady Dolní Lhota (Nieder-Schlagles) a Dvor-ce (Wurzen), z nichž se prvně jmenovaná roku 1888 osamostatnila. Obec Lásenice trvale náležela k okresu J. Hradec kromě let 1941-1945, kdy příslušela přechodně k třeboňskému politickému okresu. Není bez zajímavosti, že zdejším čestným občanem byl vlastenecky orientovaný Eugen Karel hrabě Czernin z Chudenic (1796-1868), poslední feudální držitel vesnice.

V období první republiky v místě působili dva truhláři (Vojtěch Beránek, Jan Blažek), jeden pekař (Antonín Binder), tři hostince (Karel Boukal, Jan Hájek, Josef Kučera), dva obchody smíšeným zbožím (Karel Boukal, Václav Hrbek), tři řezníci (Vojtěch Čurda, Josef Kučera, Jan Trník), dva mlýny s pilou (Vincenc Daniel, Josef Hrbek), dva koláři (Rudolf Daňhel, Sylvestr Daňhel), jeden bednář (Rudolf Hamerník), jedna trafika (Ondřej Hájek), jeden krejčí (Antonín Hrádek), jeden výrobce pánského prádla (František Ježek), dva výrobci cementového zboží (Tomáš Masopust, Ludvík Trník), jeden kovář (Josef Kubín) a jeden obuvník (Stanislav Ozom), v obci bychom dále našli místní odbor Národní Jednoty Pošumavské, který tu už roku 1904 založil knihovnu o 150 svazcích, sbor dobrovolných hasičů, Spořitelní a záložní spolek pro Lásenici a okolí, dělnickou tělocvičnou jednotu a družstvo pro rozvod elektrické energie, které vzniklo v roce 1926. Úřad starosty tehdy vykonával Ondřej Kloubouch. Lásenická obec si také již roku 1863 vybudovala kapli sv. Jana Nepomuckého (vysvěcena dne 20. září 1863), k vesnici administrativně náležely Danielův mlýn a czerninský Novoveský dvůr (Schönbornhof), ovčín a hájovna „u Koudelky“. Poblíž se nacházejí rybníky Velká Lásenice (70 ha) a Lásenický stav (22 ha), u nichž byla využívána strážským a hradeckým panstvím vydatná ložiska rašeliny. Dne 7. března 1891 poničila ves rozsáhlá povodeň. Láseničtí měli i vlastní školu. Vyučování začalo kolem roku 1809, škola tehdy nalezla útočiště v obecní pazderně čp. 30 a prvním učitelem se stal Vojtěch Kašpárek, povoláním krejčí. V roce 1816 byla posta-vena školní budova, kterou nahradila roku 1860 novostavba. Tuto novou školu nechala postavit obec Lásenice za pomoci přískolených osad Dvorce a Dolní Lhota nákladem 5.982 zlatých. Stavební práce provedl František Krejčí z Chlumce (dnes Chlum u Třeboně). Po zániku Rakousko-Uherska navštěvovalo místní školu celkem 135 dětí.

Na závěr je nutno připomenout, že v Lásenici stávala tvrz doložená k roku 1575 („z poručení pana hejtmána dáno čtyřem osobám z Lasenice od dobytí trub na rybníce pod tvrzí u Lasenice 12 grošů“), a sice na vršku nad rybníkem, obklopena bažinatým příkopem. Na někdejší existenci upomínají pomístní názvy „Na hradě“ a „Zátvrzní rybník“. Pravděpodobně zanikla až v polovině 17. století, kdy se ve vsi stavěl dvůr. Podle jiných zdrojů ji kolem roku 1434 dobyly a vypálily husitské tlupy.

Prameny a literatura

FILIP, Václav – VÍTA, Bartoloměj: *Okresní archiv v Jindřichově Hradci. Průvodce po fondech a sbírkách. J. Hradec 1959.*
NOVÁK, Jaroslav: *Tajemství historie. K otázce existence tvrzí na Jindřichohradecku. Jindřichohradecký zpravodaj, 1991, č. 4.*
ORTH, Jan – SLÁDEK, František: *Topograficko-statistický slovník Čech. Praha 1870.*
Podrobný adresář politického okresu jindřichohradeckého. J. Hradec 1929.
SEDLÁČEK, August: *Hrady, zámky a tvrze království Českého, sv. IV (Vysočina Táborská). Praha 1885.*
Státní okresní archiv J. Hradec, Národní škola Lásenice, kronika, 1874-1893.

Literární okénko

V roce 1908 vydal čiměřský rodák a pražský katedrální kanovník Josef Binder (1847-1912) vlastním nákladem podrobnou monografii svého rodiště pod názvem „Heimatskunde des Marktes Schamers in Böhmen“. Kniha, která vyšla v Praze, má 463 stran, je vybavena rejstříkem, nescházejí obrázky čiměřských starostů, farářů, učitelů, celkové pohledy na městys, interiéry a plánky kostela atd. V knize s červenou zlacenou vazbou nacházíme řadu zajímavých kapitol. Pojednává se v nich mimo jiné o dějinách kostela a fary v Číměři (Schamers), nalezneme zde příspěvky k historii kostelních zvonů, místního hřbitova, dějiny jednotlivých domů, spolků, pověstí, historii vesnic Sedlo (Heumoth) a Vyšpachy (Weissenbach, dnes Bílá), kapitolu věnovanou matrikám fary Číměř. Velmi zajímavá je stať zabývající se německým lidovým nářečím, jímž mezi sebou mluvili obyvatelé městečka a jeho nejbližšího okolí.

MENHART

Historický časopis pro Jindřichohradecko
Ročník 1., číslo 3/2000

Vydává „Historicko-vlastivědný spolek v Č. Budějovicích“, Plachtova 3, 37004 Č. Budějovice III.
Sestavil Pavel Koblasa